

Мазурок А. В.

Науковий керівник: Сабецька Т. І. к.е.н.

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту

Західноукраїнського національного університету

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В умовах сучасного ринку сталий розвиток підприємницького сектору є запорукою зростання конкурентоспроможності економіки як держави загалом, так і окремих регіонів. В даному контексті надзвичайно важливе значення має розвиток малого та середнього бізнесу, адже саме він відіграє ключову роль у створенні нових робочих місць, забезпечує зростання ВВП, запроваджує інноваційні технології та продуктові інновації й загалом сприяє покращенню соціально-економічної ситуації в суспільстві.

Розвиток малого та середнього бізнесу на Прикарпатті значною мірою залежить від рівня сприятливості ділового клімату в регіоні. Так, згідно з рейтингом «Regional Doing Business» протягом кількох останніх років Івано-Франківська область була визнана одним із найкомфортніших регіонів нашої країни для створення та ведення бізнесу. Як показують результати рейтингу за 2020 р., Івано-Франківська та Вінницька області посіли 5 місце [5].

Згідно даних Головного управління статистики в Івано-Франківській області на Прикарпатті у 2020 р. функціонувало 8124 підприємства, серед них 8 підприємств належить до великих, 362 – до середніх і 7754 – до малих, зокрема 6809 суб'єктів господарювання належить до мікропідприємств. Таким чином можемо констатувати, що переважна більшість економічно активних підприємницьких суб'єктів (95,4%) належить до малого бізнесу, а це у свою чергу цілком відповідає європейським стандартам [5].

Значна частина малих та середніх підприємств регіону працює в галузі промисловості, оптової та роздрібною торгівлі, сільського, лісового та рибного господарства, будівництва, транспорту, складського господарства, у сфері поштової та кур'єрської діяльності. Аналіз регіонального розподілу малого та середнього бізнесу Івано-Франківщини показує, що найбільше підприємств зосереджено в м. Івано-Франківськ – 3922 підприємства, або 48,3%, в м. Калуш – 552 підприємства або 6,8% та в м. Коломия – 419 підприємств або 5,2% [5].

Очевидною є роль малого підприємництва у формуванні ринку праці Івано-Франківської області. Так, на початок 2021 р. на малих та середніх підприємствах працювало 112,1 тис. найманих працівників, що складає 91% від всіх зайнятих працівників суб'єктів господарювання в регіоні [5].

Сучасний розвиток малого та середнього бізнесу на Прикарпатті супроводжується низкою проблем. Беззаперечно, головним викликом сьогодення є російсько-українська війна, яка ще більше загострила всі існуючі недоліки, сформувавши серйозні перешкоди для економічної активності в регіоні. Серед найбільш ключових проблем варто відзначити:

- ризики, пов'язані з фізичною безпекою бізнесових об'єктів, адже існує постійна загроза ракетних обстрілів і зумовлених цим руйнувань;
- скоротилися ринки збуту продукції в межах нашої держави, а також обмеженими залишаються можливості виходу вітчизняних підприємств на міжнародні ринки;
- суттєво погіршився інвестиційний клімат, особливо гостро відчувається нестача іноземних інвестицій, більшість інвестиційних проектів наразі «поставлені на паузу» й очікують на завершення бойових дій;
- суттєво обмежено доступ до дешевих кредитних коштів, зросли відсоткові ставки, якими банківські та кредитні установи намагаються компенсувати існуючі ризики;
- недостатньо розвиненою залишається інфраструктура підприємництва;

– традиційно високим залишається рівень бюрократизації процедур реєстрації нового бізнесу та отримання всіх необхідних дозвільних документів.

Важливу роль у подоланні зазначених проблем та активізації процесів розвитку підприємництва в Івано-Франківській області відіграє державна підтримка малого та середнього бізнесу, зокрема й на регіональному рівні. З огляду на вищеописані проблеми, першочерговим завданням місцевої влади повинно бути формування розвинутого підприємницького середовища, покращення інвестиційного клімату, активізація бізнес-процесів та сприяння місцевій економічній ініціативі.

Основними нормативно-правовими документами у сфері державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу в нашій державі є Закон України №156-VIII від 05.02.2015 р. «Про засади державної регіональної політики» [1], Закон України №4618-VI від 17.06.2022 р. «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [4], Закон України №2157-III від 21.12.2000 р. «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [3] і ряд інших законодавчих актів.

На регіональному рівні насамперед слід згадати рішення Івано-Франківської обласної ради від 21.02.2020. №1381-34/2020 «Про затвердження Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки» [2]. Окрім цього Департаментом економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської ОДА розроблена та затверджена Регіональна цільова програма розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2022-2023 роки [5].

Основною метою цільової програми розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області є сприяння подальшому розвитку середнього, малого та мікропідприємництва, забезпечення сприятливих умов для започаткування, ведення й зростання малого і середнього бізнесу, збільшення внеску суб'єктів малого підприємництва в соціально-економічний розвиток регіону, а також підтримка проявів підприємницької ініціативи за рахунок об'єднання зусиль представників виконавчої влади, місцевого самоврядування, бізнес-суб'єктів і громадських об'єднань тощо.

Серед пріоритетних завдань Програми слід відзначити наступні:

- удосконалення регуляторних механізмів, забезпечення публічності та доступу громадськості до участі в прийнятті відповідних регуляторних документів, усунення можливих бар'єрів регуляторного характеру;
- удосконалення системи надання адміністративних послуг, розширення мережі та покращення роботи центрів надання адміністративних послуг;
- зростання якості надання адміністративних послуг суб'єктам підприємництва;
- удосконалення системи інформаційного забезпечення підприємств;
- зростання фінансової підтримки суб'єктів підприємницької діяльності;
- реалізація системи заходів, спрямованих на популяризацію підприємництва як засобу самореалізації громадян і їх фінансової незалежності;
- пропагування у суспільстві сучасної підприємницької культури та забезпечення зростання рівня фахової підготовки підприємців;
- розвиток інфраструктурних об'єктів, що забезпечують підтримку та розвиток підприємницької діяльності на регіональному рівні;
- налагодження ефективної комунікації бізнесом, місцевою владою та громадськістю;
- залучення представників малого та середнього бізнесу до участі в міжнародних проектах і грантових програмах.

Заплановані обсяги фінансування даної програми складають 6930 тис. грн. (табл. 1).

Як видно з даних таблиці 2, на початок дії Програми кількість малих та середніх підприємств в Івано-Франківській області складала 8116 од., при цьому прогнозується зростання їх кількості на 1,84% і на кінець 2023 р. очікується, що в області працюватиме вже 8265 таких підприємств. Кількість ФОП у 2021 р. становила 46436 осіб, але за результатами реалізації програмних заходів прогнозується їхнє зростання до 48067 осіб, тобто на 3,51%.

Таблиця 1 – Обсяги фінансування Регіональної цільової програми розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2022–2023 рр. [5]

Рік	Очікувані обсяги фінансування, тис. грн.			
	всього	обласний бюджет	місцеві бюджети	інші джерела
2022-2023, в т.ч.:	6930	6930	в межах бюджетних призначень	в межах виділених коштів
2022	3465	3465		
2023	3465	3465		

У таблиці 2 відображено прогностичні економічні показники розвитку малого та середнього підприємництва Івано-Франківщини у 2021-2023 рр.

Таблиця 2 – Прогностичні економічні показники розвитку малого та середнього підприємництва Івано-Франківської області у 2021–2023 рр. [5]

Показник	2021	2022 (прогноз)	2023 (прогноз)	відхилення	
				2023/2021	%
1. Кількість малих та середніх підприємств, од.	8 116	8 176	8 265	+149	1,84
2. Чисельність фізичних осіб-підприємців (ФОП), осіб	46 436	47 196	48 067	+1631	3,51 ⁺
3. Питома вага реалізованої продукції малими та середніми підприємствами в загальному обсязі реалізації, %	65,1	66,5	67,7	+2,6	4
4. Кількість працівників, зайнятих на малих та середніх підприємствах, осіб	102 033	106 530	110 955	+8922	8,74

З огляду на особливості економічного розвитку Прикарпаття можна констатувати, що значну частину реалізованої продукції створює саме сектор малого і середнього бізнесу – 65,1%. В подальшому очікується, що значення даного показника зросте приблизно на 4% і на кінець 2023 р. складе 67,7%. Варто зауважити, що малий та середній бізнес традиційно є джерелом робочих місць, чим сприяє зростанню рівня зайнятості громадян регіону. Так, у 2021 р. на малих і середніх підприємствах було зайнято 102033 особи, планується, що ця кількість зросте на 8922 особи й на кінець 2023 р. становитиме 110955 осіб.

Отже, очікуваними результатами реалізації зазначеної програми є зростання питомої ваги продукції, реалізованої малими та середніми підприємствами Прикарпаття, збільшення кількості робочих місць, зростання рівня зайнятості населення в регіоні, збільшення кількості малих і середніх підприємств, а також зростання питомої ваги фінансових надходжень до бюджетів різних рівнів саме від діяльності малого та середнього бізнесу.

1. Про засади державної регіональної політики. Закон України №156-VIII від 05.02.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

2. Про затвердження Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки та Плану заходів з її реалізації на 2021-2023 роки. Рішення Івано-Франківської обласної ради від 21.02.2020. № 1381-34/2020. URL: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/documentu-2021/10-06-2021-strategiya-rozvitku-ivano-frankivskoi-oblasti-na-2021-2027-roki.pdf>.

3. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні. Закон України №2157-III від 21.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2157-14>.

4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України №4618-VI від 17.06.2022 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4618-17>.

5. Регіональна цільова програма розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 202-2023 роки. URL: <https://www.if.gov.ua/ekonomika-if/pidpriyemnictvo/regionalna-cilova-programa-rozvitku-malogo-ta-serednogo-pidpriyemnictva-v-ivano-frankivskij-oblasti>.